

De invloed van belevingsgericht werken, kleinschalige ouderenzorg en ZZP's op activiteitenbegeleiding

Het beroep activiteitenbegeleider bestaat in Nederland onder deze naam zo'n veertig jaar. Door recente ontwikkelingen in de zorg zijn veel verschuivingen zichtbaar. Zal het beroep activiteitenbegeleider de 21ste eeuw overleven?

Door Irene Muller-Schoof | Illustraties: Stockxpert

► Ilse Achterberg zit al meer dan twintig jaar in het vak van activiteitenbegeleiding en is initiatiefnemer van worldwidesnoezelen.com. Als AB'er van het eerste uur ziet zij de laatste jaren grote verschuivingen in het vak. De eerste verandering die echt impact had op het beroep, was de verschuiving van taakgericht naar belevingsgericht werken. In plaats van het aanbieden van leuke activiteiten werd een zinvolle dagbesteding van de cliënt het uitgangspunt. Dit betekende een flinke omslag in de benadering van de cliënt. Een zinvolle dagbesteding was niet altijd meer een dag vol activiteiten. Het werd een dag met sfeer, met AB'ers die sfeer maakten.

Kleinschalig wonen

Een recentere ontwikkeling die voor verandering van de invulling

van het beroep van activiteitenbegeleider zorgt is de opkomst van kleinschalig wonen. Wanneer een AB'er binnen kleinschalig wonen gaat werken is dat vaak als woonbegeleider. AB'er Frank van Lienen kreeg de kans om in de kleinschalige ouderenzorg te gaan werken en het leek hem heel leuk. De psychogeriatrische zorg bleek echter ingewikkeld. Er gebeurde altijd wel wat. Hij werkte met veel uitzendkrachten en de personele bezetting was krap. Als woonbegeleider kwam Frank bijna niet meer toe aan het uitvoeren van activiteiten met de bewoners, zoals een uurtje liggen op een warmwaterbed, een handmassage of met enkele bewoners luisteren naar oude lp's. Door zijn beroepshouding wist hij in de dagelijkse verzorging wel persoonlijke aandacht toe te voegen, maar hij besloot na een jaar terug te keren naar zijn oude werkplek. Hij is blij dat hij nu weer met dagbesteding bezig kan zijn. Ook hij vreest voor de toekomst van zijn vak. Op de vraag of AB'ers goed georganiseerd zijn om met elkaar op de bres te gaan staan, geeft hij aan zelf niet lid te zijn van een bond of beroepsorganisatie, maar wel gaat uitzoeken wat er op dat gebied is. Vechten voor behoud van een zinvolle dagbesteding van zorgvragers en behoud van het mooie vak van activiteitenbegeleider is wel iets dat hem aan het hart gaat. AB'er Ingrid Selderbeek ziet ook dat er lichte verschuivingen plaatsvinden en merkt dat zij af en toe zorgtaken moet doen, maar ze is niet bang dat het beroep gaat verdwijnen. Zelfs met de verschuiving naar kleinschaligheid denkt zij dat haar beroep altijd nodig zal blijven. Zij werkt op een

kleinschalige PG-afdeling. Soms komt het zo uit dat zij iemand even naar het toilet moet begeleiden tijdens een activiteit. Dat is dan geen enkel probleem, vindt zij. Haar organisatie kent het belang van haar werk en zij vreest niet dat haar functie verdwijnt met deze nieuwe woonvorm.

Opleiding in ontwikkeling

Op een forum voor activiteitenbegeleiders barstte in 2006 al een discussie los. De meningen lopen uiteen. 'Als student activiteitenbegeleider kun je beter een andere richting kiezen, want het beroep is aan het verdwijnen', zo opent het forum. Het is een feit dat de opleiding veranderd is. Veertig jaar geleden ontstond de opleiding tot activiteitenbegeleider uit de samenvoeging van de opleidingen tot bezigheidstherapeut en arbeidstherapeut. Later is hieruit de opleiding SPW ontstaan, met activiteitenbegeleider als differentiatie. Daar waar men vroeger drie jaar lang voor AB'er studeerde, studeert men nu alleen in de specialisatie voor AB'er. Bij de invulling van de vakken valt het op dat organisatie en verzorging wel, maar dagbesteding of activiteiten niet een apart vak zijn. Sommigen vrezen voor een uitholling van het vak AB'er, anderen vinden het niet zo erg dat er een verschuiving plaatsvindt in de richting van meer verzorging, zoals bij woonbegeleiding, of in de richting van meer organiseren dan begeleiden, zoals bij het nieuwe beroep van dagbestedingscoach het geval is.

Invloed van ZZP

Karin werkte op een gesloten PG-afdeling met dementerende ouderen met nog een collega als

AB'er. Er wordt nu gewerkt met zorgzwaartepakketten (ZZP's). Helaas is het activiteitengedeelte niet opgenomen in de individuele zorgplannen en vervalt de functie van AB'er op haar afdeling. Zij vindt het heel erg dat de activering minimaliseert. Ze kon doorstromen naar de functie coördinator welzijn en is daar tevreden mee. Bij Sandra werken ze ook met ZZP's en werden activiteiten wél meegenomen. Het grote verschil is dat Sandra werkt in de gehandicaptenzorg. Dagbesteding zit voor deze sector in de ZZP's voor mensen tussen de 18 en 65 jaar. John Sijnke schreef hier eerder over in AS. Geld voor dagbesteding voor ouderen met een verstandelijke beperking zit niet automatisch in de ZZP's, de noodzaak tot dagbesteding moet individueel worden aangetoond in het zorgplan. Hoe de dagbesteding van deze groep er in de toekomst uit gaat zien is onduidelijk, daar de dagbesteding momenteel vaak collectief georganiseerd wordt. De positie van AB'ers die met deze groep werken is daarmee onzeker. Stichting Radar gaat komend halfjaar de uitdaging aan om hun dagbesteding gefinancierd te krijgen. Bij de ZZP's voor verpleging en verzorging staat in alle pakketten dat dagbesteding er onderdeel van uitmaakt. Hier valt dagstructurering wel onder, maar welzijnsactiviteiten niet. Die moeten bekostigd worden vanuit de functie verblijf. In de praktijk zijn grote verschillen zichtbaar hoe instellingen hier invulling aan geven.

Talentvernietiging

Er is nog een trend op het gebied van activiteitenbegeleiding waarneembaar. Steeds vaker

trekken kunstenaars en theatergezelschappen zorgcentra in. Daar waar de AB'ers vroeger zelf toneel verzorgden, kopen zorgcentra dit steeds vaker in. De hiervoor opgeleide AB'er zet het management niet meer in, waardoor talenten binnenshuis onbenut blijven. Een voordeel is dat er nieuwe gezichten binnen de instellingen komen. Daarnaast vinden sommige AB'ers het fijn dat er daarmee meer tijd overblijft voor de individuele vragen vanuit het zorgplan ten aanzien van activering. Anderen vinden het jammer dat ze hun creativiteit hiervoor niet meer mogen gebruiken en verliezen daardoor een stuk motivatie voor hun werk.

Krachten bundelen

Wie zorgt ervoor dat het belang van welzijnsactiviteiten voor zorgvragers bij het management doordringt? De Nederlandse Vereniging van de Activiteiten Sector (NeVAS) is opgeheven, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Activiteitenbegeleiders en Activiteitentherapeuten (NBAA) is opgegaan in de beroepsorganisatie Phorza. Daar zullen de krachten gebundeld kunnen worden. In 1995 is in de revalidatie de Werkgroep Activiteitenbegeleiding en Activiteitentherapie binnen de Revalidatie (WAAR) opgericht vanuit de behoefte om de ontwikkelingen op het vakgebied te volgen en de positie van AB'ers te versterken. Wellicht is het tijd om in de ouderen- en gehandicaptenzorg een vergelijkbaar initiatief te starten.

Conclusie

Het beroep activiteitenbegeleider is aan het veranderen door veranderingen in de organisatie van de zorg. Afhankelijk van de sector

en van de voorkeur van de AB'er is dat goed of slecht nieuws. In de gehandicaptenzorg ziet het toekomstbeeld voor de AB'er er redelijk positief uit, behalve voor afdelingen met zorgvragers van boven de 65. In de ouderenzorg vinden sommige AB'ers het geen probleem om meer organiserende of zorgtaken op zich te nemen en groeien zij in een nieuwe rol. Anderen vinden het heel jammer dat de creatieve activering van zorgvragers onder druk komt te staan. Wanneer het verdwijnen van het beroep een gevolg is van het niet meer kunnen financieren van het begeleiden van zorgvragers bij welzijnsactiviteiten vanuit ZZP's, dan is het hoog tijd om met elkaar op de barricades te springen

en zo het management het belang van welzijnsactiviteiten bij te brengen en hun duidelijk te maken dat AB'ers hard nodig zijn om menswaardige zorg te kunnen blijven verlenen. ◀

Meer informatie:

www.phorza.nl
www.WorldWideSnoezelen.com
www.spottraining.nl
www.nzco.nl

Met dank aan Ilse Achterberg, Frank van Lienen, John Sijnke en Ingrid Selderbeek.